

NAŠO PAVLOVSKI LUDZE

DIŠKURKI PO PAVLOVSKI

2014

Milí Pavlovčania.

V úvode tejto publikácie, Vám milí občania, chcem vysvetliť, prečo sme sa rozhodli túto knižku vydať. Je určená Vám Pavlovčanom, pretože sú v nej zozbierané slová a slovné spojenia len z našej obce Pavlovce nad Uhom. Mnohé slová, slovné spojenia alebo prirovnania sú aj pre iné obce z nášho regiónu také isté alebo veľmi podobné, ale len pre našu obec je ich vyslovovanie, či používanie v hovorovej pavlovskej reči jedinečné.

Ešte v časoch, keď naše babky, prababky, dedovia a pradedovia nechodievali za prácou do fabriek vo väčších mestách bývalého Československa, teda zhruba pred druhou svetovou vojnou (1939-1945), sa pavlovska reč, aká je v tejto publikácii, používala bežne. Ale už aj v nej sú niektoré slová a prirovnania, ktoré priniesli naši prapradedovia, ktorí vycestovali za robotou hlavne do Ameriky (USA).

V časoch po druhej svetovej vojne, keď sa začal budovať „socializmus“, vznikali, a to hlavne v mestách, fabriky, priemyselné závody, do ktorých už chodili pracovať aj naši prarodičia a aj rodičia.

A tu práve začali pomaličky niektoré slová upadať do zabudnutia. Ľudia boli čoraz vzdelanejší a aj ich slovné vyjadrovanie bolo iné a už nie celkom pavlovske.

A takto tomu je aj dnes. Hlavne mladí ľudia sa

neraz pýtajú starších, čo znamená to slovo, čo to je za prirovnanie, čo mi tým chceli povedať? Nevedia. No a práve táto skutočnosť nás viedla k tomu, aby sme aspoň takto priblížili to naše krásne zemplínske a pavlovské.

Mária Dufincová, starostka obce

*Za nápad a realizáciu tejto publikácie patrí
poďakovanie pani Márii Dócziovej, kronikárke obce
a kolektívu ochotných pavlovských žien.*

Berece do ruki malu knižočku, aľe verime, 2e toto co je u ńej napisano obohaci vas 2ickich.

Je tu zapisani bohaci 2ivot na2ich predkov. Chceme pribli2ic 2ickim, co utrimovali na2o babi, dzedove, macere, otcove. 2ili jednoduchu 2ivot. No 2icki vedno su2edi i rodzina maľi na sebe 2as, 2vecili 2veta, robili na poľu a i voňi starodavni zviki, co jim ostali po jich predkov, dotrimovali.

Z jich chudobnoho ale du2evne bohatoho 2ivota me 2e sna2ili pozbirac choľem otro2ini. Tak jak jich zbirame z ka2dodzennoho chľeba ka2di dzeň, abi ńi 2 nevi2lo nazmar.

Naj pre nas 2ickich tota knižočka budze pokladom, bo toto co bulo 2e u2 ńenavraci. A dobre je u2ac ju kedi-tedi a pospominac. Abo pre dne2ni 2vet, dze ka2di ľem 2atuje, na ńi 2 nema kedi, 2e in2pirovac.

Za 2ńeme z Troma kralami.

Na Tri kraľe 2e i2lo do koscela, dze 2e u tot dzeň 2vecila voda. Ka2di sebe po om2i nabral z tej vodi do fľa2očki, abi ju mal doma na po2veceňe. Kedz pri2la rodzina z koscela, gazdiňa pokropila zo 2vecenu vodu cali obisce a pre2ehnala kapkami vodi ka2du chy2u v meňe Otca i Sina i Duchu Svatoho.

Z totu po2vecenu vodu u tot dzeň, pľeban poobedze

chodzil z chiži do chiži a švecil pribitki. Tedi še chodzilo do každoho, abi ľudze žili u pokoju a Božim požehnaņu. Na znak pošveceņa pľeban nad dzvere napisal: 20-G-M-B-14 (iniciály troch Kráľov – Gašpar-Melichar-Baltazár a rok 2014).

Tot prešumni zvik še u našim valaľe zachoval do dňeška. Ľemže pľeban už idze švecic ľem tam, dze še ľudze zapišu, chto chce chižu pošvecic.

Jak začali *fašengi*, ta to začinali u valaľe *zabijački*. Bo šviňe trimali šicki ľudze. Skoro rano po calim valaľe bulo čuc kvičeňe. To švine kvičeli bo jich zabijali. Tam, dze zabijali šviňu a ňemali u rodzine chlopov, ta zavolali trimac šviňu aj sušedov. Jeden zaviazal štrandžok na zadni nožki a dvojo trimali šviňu dokedi ju ňezakoľu z takim veľkim nožom. Tot hlavni, co ho volali henteš, už rozkazal gazdiňoj priňis miskú, abi ulapila krev. Vecka položili šviňu na žem, vicahli ju z chľivca a opalovali zo slamu. Opalovali pomali, abi skurka ňepohorela. Vecka ju začali omivac, dokedi skurka ňebula čista. A tak tot henteš rozrubal šviňu na poľu. Išče vonka do korita vibrali zo šviňi šerco, hurki, gembec a hevto odňešli dnu, dze še už začalo rozobirac meso. Meso zasolili, viudzili, abi še ňezošmerdzelo. Tedi chladňički, mrazňički ňebuli.

Ňić zo ťviŇi Ňepoťlo ľem tak von. Hurki u korice rozobraľi a ťicko z Ňich vyduťili. Većka uťali drevenu loťku a cez rućku hurki obracaľi a z vodu jich premivaľi. A to jak cenki, tak hrubi. Većka uťali noťik a hurki ťľamovali. Jak ťicko vićiscili, tak jich rajbaľi u vodze dze bula suľ, cibuľa, ocet. A omivaľi jich dokedi jich nezbavili toho pachu. Tak narobili kolbasi, hurki, ťajt a maľi co jejs. Jak ťe oceplilo, to uť bulo horťi. Tedi meso zasobili, daľi do kantoćkov, obloťili z pokrivu a na ťtrangov spuťcili do studňi do vodi, abi choľem kus bulo u ťimnim a dľuťťi vitrimalo.

Na faťengi aj paraľi pire.

Tam, dze bula dzivka na oddavaňe, abi maľi do zahlavkov a na perini novi pire. Tedi ťe zeťli suťedi – ťeni do toho domu ľem co ťe zocmilo. Dokedi Ňepoparaľi, domov neťli. Dakedi aj dľuho do noci paraľi. Bulo tam veťelo, hutoreľi vťelijaki ťmiťki o ťraťkov, poohovarali pol valala, ťpivali. Jak doparaľi kaťdi dostal visľuťku – varenu tengericu, kolaćki. To bula bars smaćna tota tengerica. Gu tenkerici dali aj kuťćok cukru, aľe neveľo, bo bul bars drahi. Dachtorim, co maľi doma male dzeci, daľi do misoćki tengerici aj domov, aľe Ňepocukrenu. Aj parobci ťe ćiňili a nakukovali cez oblak. Kedz dzivka, co tam bivala

dachtoro ho něhcěla, ta aj vun še pripravil na paraňe tak, že priňis vrabl̑a a puščil do chiži. Něhcijce znac, co še tam porobilo s tim pirom. Litalo po calej chiži. Nelem vrabel̑, ale aj pire.

Pres fašengi še robili aj zabavi.

To tedi najlepši hudaci buľi cigaňe. Aj u našim valale bul najvecej spominani cigaň primaš Marcin a joho banda. Znal bars dobre hrac. To na zabavi chodzili aj macere. Voňi sebe pošidali na lavki, co buľi položeni dookola sali. U jednim kuciku stali parobci, u druhim kuciku buľi dzivki. Kedz začali hudaci hrac, parobci išli po dzivki a tancovalo še. Macere ľem tak patreľi, chtora dzivka z chtorim parobkom tancuje. Pokukovali aj za dajakim fajnim žecom, či ňevesce. Ale bulo vešelo.

No a jak prišla ***Popelcova šteda***, abo jak ju volali aj Kriva šteda, začal pust.

Ľudze poscili, tedi prestali zabavi, vešela. Jedli še jedzeňa co najvecej bez mesa. Pust tirval šidzem tižňov. Treca ňedzeľa pred Velku nocu še volala Čarna nedzeľa. Druha ňedzeľa pred Velku nocu bula Kvetna ňedzeľa. Tedi ľudze do koscela ňešli birki. Pred koscelom še ľudze poschodzili a pľeban pošvecil birki, abi me sebe pripomenuli, že u tot čas Pan Ježiš na somarikoj prišol

do Jeruzalema, a šicki ľudze ho privitali. Na Kvetnu nedzeľu še u kosceľe špivali pašije.

Tizdzeň pred Velku nocu volali Velki tizdzeň. Už tedi ľudze nerobili velki roboti ani u chiži, ani na poľu. Išli še vispovedac, abi aj dušu mali čistu. Už švecilli velke trojdňe:

Želeni štvartok,
Velki pijatok,
Bilu sobotu,
Velkonočnu nedzeľu,
Velkonočni pondzelok.

Na **Želeni štvartok** varili jedzeňa zo želeňini. To bula želeňa pokriva, špenat, kapusta, želeňinova polivka. Poobedze išli do koscela.

Na **Velki pijatok** bul prisni pust. Mohlo še jejs ľem raz do sita. U kosceľe špivali pašije, bula poklona križa, uložene Ježiša Krista do hrobu. Tedi dzvoni nedzvoňili, organi nehrali, mesto dzvončkov na prijimaňe buli rapčanki – kľepaki.

Na **Bilu sobotu** cez dzeň ľudze chodzili do koscela pomodľic še gu hrobu. Doma richtovali pasku, sirec, mesovi sirec, varili šovdru, kolbasi, vajca, abi mali

šicko porichtovani na šveceňe. Večar išli do koscela na skrišeňe. Tedi še čitalo šidzem čitaňi. Po skrišeňu bula aj obchodzka okolo koscela zo svatoscu ovtarnu. Pľeban požehnal zo svatoscu štiri švetovo strani. Nakoňec še zašpivalo Tedeum a dzvoni mocno nahlas dzvoňili.

Na Velkonočnu nedzeľu rano každi do košara položil falatok šovdri, pasku, sirec, kolbasu, vajca, chrin, suľ, maslo. Prikiril košar z paradnu chľebovku a išol do koscela švecic pasku. Pred koscelom še ľudze poschodzili a pľeban pošvecil a pokuril šveceňinu. Ludze z košaroma richlo ucekaľi domu, bo tak še hutorelo, jak skoro z košarom pridze domov, taka budze žvitka aj u roboce na poľu. Gazdiňa jak do chiži prišla, povedzela: „Pochvaleni Ježiš, chtori slavne z mertvich stal.“

A tak narezali každomu zo šveceňini na taňir. Kolo stola cala rodzina perši še pomodľila a tak začali jejs velkonočni jedzeňe. Perši chrin, abi buľi zdravi, a vecka rozrezali vajca na polovki a medzi sobu. Polovku z vajca každi dal druhomu, bo to še hutorelo, že kedz budze bludzic po švece, abi sebe naňho spomľi. Kolo jedzeňa nechibela aňi cvikla. A toto še zachovalo až dodňeš.

Na **Velkonočni pondzelok** chlopi aj chlapci, parobci chodžili oblivac ženi aj dzivčata. Dachtori oblivali lem z parfinom, ałe dachtori zo žimnu vodu zo studni. Vežli harčičok, abo aj vedro a tak oblivali. Chlopi še počestovali zo šveceňinu aj paľenku. Chlapcom davali Pisamki – maľovani vareni vajca.

Poobedze u kosceľe bula večureň a po nej u našim valaľe tancovali dzivki Oľejaňok. Polapali še za ruki jak na lancok a jedna za druhu špivali taku špivanku:

1. Šedzi ptačok na kosceľe jako mladzeňec,
prišla k ňomu čarovna vrana, dala mi veňec.
2. Něhcem ja ce čarna vrano, čarni nohi maš,
a ja tebe ptačku nechcem, bo na karti hraš.
3. Chodž bim prehral tristo zlatich, to je neveľo,
tvoja hlavka nečasana šidzem nedzeľe.
4. Kedz ja pujzem do Prešova, kupim ci hrebeň,
budzeš česac svoju hlavku každi Boži dzeň.

Vecka toti, co buli dva perši, dali ruki hore a hevti prechodžili tak jak popod oblukom. Tak prechodžili po ulicov, kadzi dzivčata bivali a furt špivali:

1. Prepiločka šumne prepilala,
huri, lesi často prelitala.
2. Kebi ja ju much lem ulapic,
mušela bi tam i moja žena bic.
3. Ulapil ju z jej pravu ručku,
povid vun ju na želenu lučku.
4. Povid vun ju do največšej travi,
moja mila, popať mi do hlavi.
5. Keľo raz mu do hlavi popatrela,
teľo raz še jej sliza viroňila.

A vešelo bulo aj u ľece. Takoj pred kaľdim plotom bula postavena lavočka. Ľudze i sušedi vedno pošidali a hutoreli co pres tizdzeň robili. Mladi dzivčata tancovali tañec, co še vola ***karička***. To furt u nedzeľu poobedze bulo. Rozchodili še aľ pred večarom, kedi trebalo is nakarmic abo pozavirac chudobu. Tak hutoreli dobitku a šickej dźvirine, co doma na dvore trimali.

Po Velkej noci še už u koscele čitali ohlašky, bo začinali vešela. Najvecej vešelov bulo u junu, julu a augusce. U maju vešela nerobili, bo tak še hutorelo, že u maju bi buli mladi neščešlivi.

Pred vešelom perši buli pitanki. To ocec z maceru aj parobok išli pitac mladu od jej rodičov. Furt sebe naskladaši, co budu hutorec.

Toto vecka furt hutorel ocec parobka:

Pred paru ročkami novina vešela še oznamila, že u vašej rodzične dzivočka še narodzila.

Ocec i s maceru svuj poklad chraňili, abi dobru dzivku z nej vichovali.

Virosla vam do krasi, ľudzom na ohvarku, no a chlapcom na veľiku obhľadku.

Z dzivčeca še mlada žena stala a našomu sinoj naraz do oka padla.

A tak me tu do vas dňeška prišli, abi me vašu dzivku pre našo sina z vašim dovolenim o ruku poprošili.

Šak ľem vi popatĉe, co uŹ davno hutora, jaka z nich obojich bi prekrasna para bula.

A tak mi dumame, Źe aj vi bi chceli, abi z naŹich dvoch rodzin pokoleĚa buli.

Dzvihajme pohare, vedno sebe pripijeme a coskoro veŹele richtujeme.

To naj mili Pan Boh visliŹi a poŹehna a gu oltaru ŹeŹelivo jich sprevadza.

TizdzeĚ pred veŹelom mlada z mladim na veŹele volali ľem druŹbov a druŹiĉki. StarŹich a rodzinu volali ocec z maceru. KaŹdi zo svojoho boku. Rodzina uŹ u Źtvartok prinesla kuru, vajca, muku, brejŹle, cuker, riskaŹu. A od Źtvartku hnetli u rodzine, dze malo buc veŹele, rezanki. Dachtori Źeni buli tam, dze Źe miŹilo na kolaĉki. Bo tedi kolaĉki Źe pekali doma. U pjiatok uŹ rezali kuri, zabijali ŹviĚu, abi Źicko na veŹele bulo porichtovano. Robili hurki, poprigovali slaĚinu, varili koĉeĚinu, abi mali co dac chlopom na friŹtik u sobotu rano.

A kec uŹ priŹli u sobotu na veŹele, ta starŹi ŹeŹli u koŹaru medovľĚki, chlop paľenku aj darunok. DruŹiĉki ŹeŹli tortu, druŹbove paľenku.

Kedz bulo veŹele u kulture, abo doma pod Źatrom,

u pijatok večar už družički a družbove še poschodzili. Kreprovima pantľikoma paradzili salu abo šator, abi bulo paradne. Išče aj na kapuru povišali pantľiki, abi každi znal, že tam vešeľe.

Dakedi perša družička z maldu aj pokrejdi doma robillı. Odlamali kus budzbanku abo rozmariji, gu tomu dali bilu umelu ružičku, co mlada kupila, a previazali z bilim cenkim pantľičkom do mašľički. Tot dzeň, kedz bulo vešeľe, každa družička užala pokrejdu pre svojoho družbu. Kedz už mali is do prišahi, perša družička z peršim družbom prečitalı meno družički aj družbi. Tedi družička išla a prikapčala clapcoj, svojomu družboj, pokrejdu na ľavi bok na geročok. Tak še parovali.

Dokedi še družički a družbove parovali, mlada z mladim mali **vipitovaňe** pred samotnu prišahu.

Rodiče mladoho aj mladej, kresni rodice, šestri, bratove i blızka rodzina še zešli u chiži, pošidali a pred nima na žemi kľečela mlada a mladi. Vipitovaňe hutorel starosta, ktoroho sebe vibraľi. A tak začinal:

1.

Pochvaleni budz Ježiš Kristus u timto dome, zhromaždženi ľudze. Idzem už do sľubu, ale kedz odchadzam od rodičov svojich, pitam odpuščeňe,

chtorí me ľubíľi zo ŧerca uprimňe.

Jak cećuce vodi, kedz ŧe schadzaju, tak i naŧim mladim ŧľizi aľ na ŧem padaju, bo uľ dňeŧka po jich mladim veku. Jutro jich ŧloboda uľ viŧi na kolku.

Jak ŧe strom rozľuća u jeŧeňi z ľiŧtoćkami, tak ja ŧe rozľućam zo svojimi rodićami. Moja rozkvitnuta mladojs ŧe ŧklaňa, dňeŧka oŧatňi raz mam veňec na hlave.

Ale kedz to boľŧká mudrojs tak zrobla i naŧa mlada z mladim tak ućiňila. Pitaju odpuŧćeňe komu zaviňili. Pitaju odpuŧćeňe od koho od toho, sami perŧi pitaju od Boha miloho, a po druhim pitaju od otca svojoho bo uľ ŧe rozľućaju od ŧoho.

Cigan zahraj!

Mamko moja draha, co ŧce me zrodzili, znam, ŧe ŧce ŧe veľo zo mnu natrapili. Od maľućka ŧce me na rukov noŧili, svojo ŧladki ŧpaňe pre mne prerivali. Vichovali ŧce me, furt ŧce me ľubíľi, ćom ŧce me tak ŧkoro na kridla puŧćili?

Cigan zahraj!

Šestro moja, z tobu še rozlučam a za svojo vini odpuščene pitam. Odpušči mi šicki moja vini, odpušči ci z ňeba sam Pan Boh jedini.

Cigan zahraj!

Braciku muj jedini z tobu še rozlučam a za svojo vini odpuščene pitam. Odpušči mi šicki moja vini, odpušči ci z ňeba sam Pan Boh jedini.

Cigan zahraj!

A teraz rodzini bližki i daľeki i vi sušedi jak horni tak dolni, odpušce mi šicki moja vini, odpušči vam Pan Boh z ňeba jedini.

Cigan zahraj!

Dzekujem vam ocec i mamočko za vašu prijaznojs, že sce me chraniľi od šickich ňeščescoch. Od šiskich ňeščescoch sce me zachraniľi, do svojich ľubich ruk sce me pritulili. Pritulce me ocec, mac, išče raz gu sebe, nezabudnem na vas u každej potrebe. Lem u Pana

Boha svoju nađej vkladam, od ňoho vam šicko dobre
vinčujem a žadam.

Cigan zahraj!

Spev:

*Klikajce vi mladi na svojo kolena
[: da vam požehnaŇe šicka rodzinočka :]*

(všetci dávajú krížik na čelo mladuche a ženichovi,
ktorí sa potom vydávajú na samotný akt sobáša do
kostola)

2.

Mili hosce i cala rodzina!

Drahi rodiče i šicka rodzina, co sce tu zijdzeni,
teraz tu kuščok budzece cerpežľivi, kuščok mojo
slova šumŇe posluchajce, nad novim životom kuščok
rozjimajce.

Tu u tej rodziŇe vikvitnul krasni kvet, chtori z
vivoľenu dzivčinu chce obijs širi švet. Kvet je bars
krasni, ozdoba zahradki. Šak tim zahradňikom buli
ocec, matka – rodičovska laska, chtora je furt sladka.

Obracam še gu vam mamko moja mila, chtora sce me vrelo pod šercom nošila. Chtora pri kolískoj mojej ňespala, cicho a pokorne boľesci znašala. Obracam še gu vam, zo šerca dzekujem a za vašu lasku, zdravia vam vinčujem.

Gu vam otče mili, oči svojo upiram, na daľeku drahu še od vas odbiram. Dzekujem vam otče za vašo trapene, za otcovsku lasku, za šicko sužeňe. Teraz, kedz na novu drahu vikračujem zo slizami u očov, tak vas odprošujem. Viprevadzce vi me z Božimi slovami, naj drahi Pan Boh biva medzi nami.

Šestri i brat mili, pitam vas, abi sce mi šicko odpuščili, kedz me sebe dakedi dačim ubližili. Pitam vas prave dňeš, kedz še lučim z vami, bi me še po bratski a z laski oblapili. Abi me aj nadaľej u takej láskej žili, a tak abi me rodičom radojs urobili.

Aj kresnim rodičom, jim dzekujem tiš, Boži požehnaňe prošce pre nas dňeš. Kedz sce me pri kristu na rukov trimali, Boži požehnaňe už tedi pitali. Za vašu ochotu a za vašo čini, za šicko dzekujem co sce zrobili.

Kumotrove, šovgrove, cetki i cala rodzina, blizka i daleka, šicka mi je mila, co sce pre mne kedi zrobiti za šicko dzekujem vam, rodzina moja mila.

Sušedi i znami prošim o odpuščeňe, kedz bulo medzi nami dajaki nedorozumeňe.

Mladi kamaraci, chlapci i dzivčata, lučim še z vami, kedz je už vec taka, že mi sebe vivolila drahu do manželstva.

Kamaraci mojo zbohom ostvajce na manželsku drahu aj vi še pripravce.

Prebačeňe pitam i ja na ostatku, no zbohom mladi z mladu, icce pobočkac otca, matku.

Apočko, mamočko odpuščeňe pitam a na svoju drahu, požehnaňe pitam.

Tak odobradi od rodičov i calej rodzini išli do prišahi do koscela. Perša družička z mladim a perši družba z mladu. Za nima družički z družboma. Išli pešo a calu drahu do koscela abo špivali, abo hudaci co z nima išli, ta hraľi. Ludze vichodzili pred kapurku svojho domu, abi vidzeli mladu aj mladoho.

Po prišahoj už išla vedno mlada z mladim a začala hoscina. Ale pred hoscinu jak prišli, kucharka dala mladej tanir a vona ho trucila na žem. Rozbil še na drobni falatki a mladi mušel toti rozbiti falatki pozamitac. Vecka užal mladu na ruki a poňis ju až gu stoloj dze šedzeli. Vedno jedli z jednoho tañira i z jednu ložku. Bulo vešelo, jedlo še, tancovalo, šicki še vešelili. Jak už bulo pred polnocu, ta svatki išli porichtovac mladu na redovi tañec. Mladu zoblekli z bilich šatov a oblekla še do červenich šatov, abo červenej sukni. Daļi jej bili šurc z velku žebñu, bo do žebñi jej davali peñeži, toti co z ñu redovi tancovali. Na hlavu je daļi červenu chustočku zaviazanu do zadu. Už ju začepili jak ženu. Aj mladi už na redovi preoblík druhi ancuk.

Dokedi še mlada preoblíkala, starosta zo svoju ženu richtovali stul. Stul prikriļi višivanim bilim partkom, co mac porichtovala dzivkoj do vibavi. Na stul položili velku tortu, co kresna prinesla na vešeļe, medovñiki, paļenku, pohariki, abi maļi co ponuknuc ľudzom co z mladu prišli tancovac. Jak bulo šicko porichtovani, hudaci začali hrac a špivac.

[:redovi še začina:] z kolačka še načina...

Tedi svatki z mladu prišli dnu a začali z ñu tancovac. Jak potancovali, mladu pobočkali, do šurca jej daļi peñeži, chto keļo chcel a išli sebe vipic gu stoloj

aj odrezali jim z torti. To už mal na starosci starosta.
A tak z maldu daľej išli tancovac: mac, ocec, švekra,
švekor, brat, šestra, šestrinki, cetki, rodzina, kamaraci,
družbove a špivali špivanki.

*Hej lena, lena, žeľena lena,
[:jaka z našej pajtašočki prešumna žena:]*

*[:Jak še Pan Boh raduje,:]
[:kedz zos otcom (maceru, kresnu, švekru) tancuje.:]
[:Ne tak bi še radoval,:] [:kebi mladi tancoval.:]*

*[:Jak še Pan Boh raduje,:] [:kedz zos družbom
tancuje,:]
[:Noľem družba pozachodz,:] [:budze tvoja perša
noc.:]*

*[:Išla mlada z mladim spac,:] [:neznali jak polihac,]
[:či na krivo, či prosto,:] [:podz poradzic starosto.:]*

*[:Hej pomali, pomali,:] [:bi sce ju nežlamali,]
[:Hej pomali, spomal' krok,:] [:tancuje z ňu šarkaňlov.:]*

*[:Naša mlada jak babka,:] [:začepila ju svatka,:]
[:A kedz svatka nemože,:] [:ta jej družba pomože.:]*

*[:A naš družba ňeborak,:] [:ňezna ňijak tancovac,:]
[:Naco ho mac puščila,:] [:kedz ho ňenaučila?:]*

*[:Hej redovi, redovi,:] [:či už každi hotovi.:]
[:Či hotovi a či ňe,:] [:už ce Haňko ňemine.:]*

*[:A vi bači skadzi sce,:] [:vera še nam bačice,:]
[:Bo i vaša podoba,:] [:že sce šumna osoba.:]*

Nakoňec prišol mladi, kus z ňu potancoval a vecka ju užal na ruki a chcel z ňu uceknuc. Ale družbove furt daco vidumali, dakedi mladej topanku z nohi ukradli, abi jim mladi za topanku zaplacicl.

Kedz še mladi a mlada nazad vracili do sali, už zaš še mlada preoblekla do druhich šatov. Tortu z redovoho prerezali a nošili ju ludzom pomedzi stoli.

Po vešelu už nevesta ostala bivac u švekrovcov. Tedi buli rovni, dluhi chiže. Tam bula predňa chiža, to taka paradnejša bula. Vecka bul priklet, zadňa chiža, kucheň. Tam u tich chižov še najvecej strimovali aj tam spali. Tedi ňemali každi svoju chižu a bivali tam aj tri, štiri generacije. Baba z dzedom, švekra zo švekorom, ňevesta z mužom a jich dzeci. Šelijak še prešlo, i dobri, i plani, aľe odpuščili sebe. Šicko sebe vihutoreli večar za stolom, kedi sebe šicki vedno pošidali. Bo kolo stola

še šicko ľehši hutori.

Tak mesto televizora, bo tedi televizore išče ňebuľi, pohutoreľi, co cali dzeň robili, co budu robic na druhi dzeň. Aj sušedi še poschodzili. I pripovitki sami zo sebe pohutoreľi a bulo vešelo. Ňechibela ani špivanka, co ľudzi rozvešelovala. Maľi pochopeňe jeden pre druhoho. Za robotu chlopi aj tedi daľeko išli. Bo tu roboti ňebulo. Ochabili ženi i dzeci a češko šli robic do Ameriki, abo do Kanadi. Tam češko u baňi robili, abo na poľu. Veľo še aňi nazad domu nevracaľi, tam u cudzim švece poumirali. Ženi mušeli zastac i chlopsku i svoju robotu a vitrimaľi, bo maľi silnu viru u Boha.

A svuj manželski sľub, chtori sebe daľi, kedz še braľi, dotrimovali.

Zviki jak še išlo kriscic dzecko:

Kedz še narodzilo u rodziňe dzecko, ocec išol povolac kumotra i kumotru co bi buli kresni rodiče dzeckoj. Kriscini i krisceňe dzecka u kosceľe bulo do tižňa od narodzeňa dzecka.

U nedzeľu, kedz uť dzecko išli pokriscic, kresna priňesla do kristu košulku, čapočku, perinku, peľuški, deku, medovňiki, tortu. Do šatkov co kresna priňesla oblekla dzecko a vedno z kumotrom išli do koscela. Predtim jak z domu višli, povedzeľi: „Ňešeme pohanče,

prišešeme krescanče.“ U kosceľe pľeban dzecko pokriscil a takoj buli aj vivotki. Mac užala dzecko na ruki a pľeban zapalil švičku, dal ju maceri do ruki a vona tak prešla poza ovtar u kosceľe, abi už mohla z dzeckom chodzic von. Bo dokedi ňemala vivotki, ňemohla položnica aňi von vijs, aňi medzu prekročic. Jak prišli z koscela do domu, u chiži kresna trimala dzecko na rukov a zaš povedzela: „poňešli me pohanče, priňešli me krescanče.“ Vecka pobočkala dzecko na obidva ľička, abi še mu robili dolňinki na ľičkov, kedz še zašmeje. A tri raz še z dzeckom zakrucila do jednoho aj druhoho boku, abi znalo tancovac.

Tak še začali kriscini, samotna hoscina. Na kriscini zavolaľi aj babicu, abo ženu, co kolo porodu pomahala. Bo davno ženi rodziľi doma, ňe u ňemocnici. Vona na hoscine vežla prazdni taňir aj ložku, čerkala po kraju tanira, abi dala na znamojs, že coška chce povedzec. A tedi hutorela: „Priňešli me holoho, skladajme še ne ňoho.“ A to už každy znal, že še treba dzeckoj skladac na vibavu. Začala davac peňeži perši kresna a kresni a vecka šicki co buli na kriscinov. A tak z taňira peňeži visipaľi dzeckoj do koľiski, abi bulo bohati.

Kresna išče do trecoho tižňa od porodu kumotre nošila jejs. Kurecu polivku u kantočkej, rezanki aj medovňiki, abi kumotra – položnica mala dojs

sladkoho mlika pre mali dzecko.

Kedz dzecko viroslo a malo is na perši prijimaňe, kresna priňesla križmu. A to: topanki, šati, hodzinku a chtori buľi bohatši, ta aj zlati lancočok. Hutorelo še, že dzecko, chtori ňedostane križmu budze ňeščešľivi.

Aj ***chovaňa*** kedz dachto umar, še robili doma. Umartoho poomivali z octovu vodu. Totu vodu z vedrom položili pod ladu. Po chovaňu totu vodu co poomivali umartoho viľali na medzi od hornoho sušeda. Obľekli umartoho a bradu mu podviazali. Zo šatov, co umarti mal na sebe ochabili, abi kec umarti dakomu z rodzini chodzil na sen ta ho pokurili. A to tak, že naštrihali rendočki a zapalili, abi dimili. Toho, co mu umarti chodzil na sen, dali šednuc na štedr chiži a nad hlavu ho z tim dimom kurili. Do ladi pod umartoho dali dajaki šati a tak ho tam položili. Umartomu do ruki dali abo svati obražčok, abo ruženčik, abo modľacu knižočku co nošil do koscela a modľil še z nej. Do žebňi abo do žibalovki mu dali drobni peňeži, abi še mal z čim vikupic. Tak še hutorelo. Abi joho duša nebludzila, ale u pokoju odpočivala.

Tak vistarti ležel u predňej chiži. Zapalili švički, do štedrku položili križik a rodzina i sušedzi še modľili calu noc, dokedi ňebulo chovaňe. U tot dzeň jak bulo

chovaŋe, perši še pŋeban modŋil u chiŋi. Vecka ladu zavarŋi a viŋešli na dvur. Tam še zaš modŋilo. Vecka z dvora ŋešli umartoho aŋ na cinter. Tri dručki poloŋili pod ladu a ŋescero chlopi ju ŋešli. Tak še menili aŋ dokedi ŋeprišli gu hrobu. Štvero chlopi ŋešli procesie a jeden na predku ŋis kriŋik. Kedz umarŋi mladi ŋudze, chlapec abo dzivče, tedi dzivče bulo oblečeni jak mlada u bilich ŋatov. A pred ladu iŋlo dzivče tiŋ u bilich ŋatov a u rukov trimalo bili zahlavčok. Na zahlavočku bula pokrejda a od zahlavčka priŋili dluhi bili pantŋiki. Pantŋiki trimali chlapci a dzivčata, co buli na chovaŋu. Bo to bulo jak jej veŋeŋe.

U chiŋi pozakrivali ŋicki džveredla. A tak zakriti z partkom abo chŋebovku buli cali čas, dokedi ŋebulo po chovaŋu. Aŋ tedi pootvirali aj oblaki, dzvere abi ŋicko ŋeŋisti ŋlo het.

Po chovaŋu bula na dvore komaŋna. Tam priŋla rodzina, vipili paŋenki a ŋedŋi chleba. U posce buli heringi.

U maju bul preŋumni zvik. ***Stavali ŋe maje.*** Dze buli u rodzine male dzivčata, ocec jim postavil maja. Dze uŋ buli dzivki, ta maja jim stavali parobci abo frajirove. Jak ŋe zvečarilo, uŋ ŋem tak z ŋesa virubali abo brezu, abo agat a gu kapurkoj ho pridruovali. Dzivki

jich poparadzili z krepovima papiroma a pantliki buli šelijakej farbi. Zato parobci dostali paľenočku. A vistrajali aj šelijaki zbojstva. Pozbiralí kapuri a odnešli jich na druhi koňec valala. Furiki viňešli na ploti, pozaviazovali kapurki. Rano ľem tak ľudze hľedali co jim pobrali. No bulo to šumňe a ničto še ňehneval. A tot zvik stavaňa majov je aj dodňeš.

Na Marka še chodzilo **švecic zarno**. To bulo požehnaňe urodi. Perši še išlo do koscela a po omši išla procesia. Na predku išol pľeban, u rukov ňis svjatojs ovtarnu. Štvero chlopi ňešli baldachin a pod ňim išol pľeban. Za ňim išli dzeci, za ňima starši dzivčata aj parobci. Starši dzivki ňešli štiri procesie. Už dopredku še znalo, na chtorim poľu še zarno pošveci. Calu drahu ľudze špivali svati pišnički a modľili še ľitanije. Jak došli na poľo, pľeban požehnal aj pokropil zo švecenu vodu zarno. Pomodľil še a požehnal urodu. Ľudze sebe starhľi po bilku z toho pošvecenoho zarna. Tak še vracili šicki do koscela. Teraz še už nechodzi na poľo, ľem zarno šveca pred koscelom už natarhani.

Na **Božoho cela**, na toto šveto u valaľe buli zrobeni štiri ovtariki. Po omši z koscela šicki ľudze išli z procesiu. A to: perši pľeban z ovtarnu svatoscu,

miništranci, dzeci a tak starši. Pred pľebanom išli dzivčata a u košarikov mali rusadľovo ruže. Buli oblečeni u bilich šatkov a toti kvitki rozmetovali na žem. To na oslavu Božoho cela a krevi. Ovtariki buli u dvore kolo kapuri. Bul tam položeni stul, na ňim partok, švičniki a u ňich horeli švički. Kvitňiki z kvitkami a nad stolom na brezovich konarov višel svati obraz, abo Svata Rodzina, Šerco Ježišovo, Posledna večera, obraz Božoho milosrdenstva. Na žemi buli pokrovce. Pľeban kolo každoho ovtarika čital evanjelijum. A tak še po valale prechadzalo gu šickim štiirom ovtarikom. Nakońec še u kosceľe zašpivalo Te deum.

Na ***odpust***, chtori u našim valale mame 24. juna, to na Jana, z druhich valalov išli z procesiju do našoho koscela. Z Vysokoho ľudze pešo išli na odpust. Aj od nas išla taka pitna procesija jim naproci, abi jich privitali a vedno išli do koscela. Kedz bul odpust u Vysokim, ta z proceiu išli našo ľudze. Tak vedno preživali toti šveta.

Pres leto buli ***žņiva***. Našo babi i dzedove, ale aj rodiče mali žeme. A zato, že trimali kravi, koňe, šviňe a inšaku drobizg, na poľu zašali zarno, abi pres žimu mali s čim karmic. Jak zarno dožrelo začali žņiva. Chlopi z kosami zarno pokošili a ženi toto pokošeni

zarno davali do snopov.

Perši zo slami narobili porvisla. Skrucili slamu do dluhoho jak štrandžga a tak viazali snopi. Zo šerpom sebe nabrali toho pokošenoho zarna a zaviazali ho z porvislom. Jak poviazali šicko zarno do snopov, začali robic križe, abi lepši a žvičši pozbirali na mlaceňe. Križe robili zo štiroch snopov tak, že tri snopi položili na ležaco na scireň a štvarti snop dali na verch jak čapku, klaskami dolu.

Na vozov toti snopi zarna vožili z poľa domu na dvur abo do kerti. Kedz tak porichtovali snopi, zavolali toho co mal mlacačku, abi zarno vimlacili. Jeden chlop stal hore na mlacačkej kolo mašini, druhi stal dolu. Tot co bul dolu z vidlami, daval snopi tomu, co bul hore. Tot snop rozviazal a trucil do mašini. Tam dolu vecka buli už porichtovani mechi co do nich už zbiralí pomlaceni zarno. Slama vichodzila šumna, pachňaca. Bula to češka robota, ale ľudze, sušedi, rodzina, sebe vedno pomahali.

Z tej pachňacej slami, po žňivov ženi davali do stružľakov. Z domacoho hrubšoho platna ušili stružľak, u štredu bula dzira, co pres ňu chpaľi slamu dnu. Tot nachpati stružľak dali do posceli. To bul jak madrac. Prikřili ho zos plachtu a na ňim še spalo. Kedz slama u stružľaku bula zležena, rano ju popodzvihovali. Tota

slama u stružľaku bula dotedi, dokedi ňebula jak ňečka. Vecka ju virucili a nachpaľi druhu slamu.

U jeŝeni uŝ ŝe richtovali ľudze zrobie ŝicko, co na ŝimu treba. Zo ŝľivkov u septembru varili u kotloj **ŝľivkovi ľekvr**. Bul to aŝ ritual. Tedi ŝe zeŝli aj suŝedi. Pred večarom omili ŝlivki – bistrice, a u koritkov jich pučili. Chlopi pripravili kotel, u chtorim ŝe ŝľivki varili. Tedi do kotla daľi popučeni ŝľivki a začalo ŝe miŝac. Furt miŝali, abi ŝe ňeprikurilo. Cala noc nato bula. Perŝi miŝali aj dzeci, vecka jak bulo čeŝŝi miŝac, ta miŝali ŝeni, a gu koncu, kedi uŝ ľekvar husnul, miŝali chlopi. Jak to bulo veŝelo. Ľekvar davalı do fľaŝkov a mali na calu ŝimu. Dzeci ľedvo čekali, kedi dostaŝu na chľib ŝviŝi uvareni ľekvar. Ťpivalo ŝe, hutoreľi pripovitki.

Kedz ŝľivkov bulo veľo, ľudze ŝlivki zbiralı do hordovov a jak vikiŝli, varili doma **palenku – betehu**. Tak ju volali.

Vecka priŝol ŝor na **lamaŝe tengerici**. Kaŝdi u svojej kerce jej mal dojs. Ľudze sebe pomahalı z tima robotami. Ťumŝe sebe zaviazali plachcinu z dvoma trakoma kolo ŝiji, a z dvoma trakoma kolo pasa. Zrobili sebe jak taŝku a do tej plachcini po ŝorov

lamali tengericu aj z pirom. Nošili ju na veľku kopy, takoj tam u kerce, abo do plevni. Jak šicku tengericu vilamali, poschodzili še sušedi a hlavne parobci aj dzivki. Totu tengericu od tengeričnoho pira olupali. Olupanu tengericu sipali do porichtovaných mechov. Z mechoma ju davali na pujd, abi vischla. Tam ju po pujdze rozsipali, abi nepoplešňela. Ale jak lupali tengericu, najvecej šmichu bulo, kedz dachto našol čarni šnic, tak ju volali. Koho z totu pomascili po tvári ta bul jak komiňar čarni. To prave parobci toto robili dzivkom. Ta to bulo šmichu do popukaňa. Ale toto šicko zbojstvo gu tomu patrilo. Dluho na toto ľudze spominali.

Bars ľubili u žime aj ***naloženu kapustu u hordove***. U žime bula bars fajna. Taka je aj dodňeška.

Hlavki ješinskej kapusti počiscili a na hobľu pohobľovali. Porichtovali hordov. Na spodok hordova še dalo hroznovi ľisce, dva struki tengerici, cukrova repa a tak še dala pohobľovana kapusta. Davali še aj cali hlavki – križalki. Tot, co davil kapustu omil nohi a z nohami kapustu dušil. Posolili, popoprili, fajne cibuli dali. Davali še aj falatki bižalmi aj jabluka. Kapustu davali po kus, ne naraz. Dušili, dokedi še ňepuščila juška. Kedz už bula kapusta naložena, na verch položili

denka – dreveni drevka, a na nich položili kameň, abi kapusta bula fajne pridušena. Zakrilo še z partkom. Trimali kapustu na ceplim mesce, dokedi nevikišne. Jak kapusta vikisla, dali hordov na žimni mesto. Kedz še zrobila osuha, ta kapustu zmiľi. Kameň aj denka omiľi, osuhu pozbirali a taki čisti šicko nazad položili. Kedz vidzeli, že rosolu u kapusce malo, prevarili vodu. Jak voda vichladla, posolili ju a tak uľali na kapustu u hordove.

Pres žimu u našim valaľe še chodzilo aj na ***pradki***. Bulo konopov a tak konope chodzili maćac do tovov. Vecka jich sušili. Jak še konope visušili, ta jich trepali na trepankej a ćesali na ćesankoj. Z toho bulo kloće a povesmo. Kloće bulo hrubši a povesmo bulo cenki. Bula to ćeška robota. Robili ju ženi.

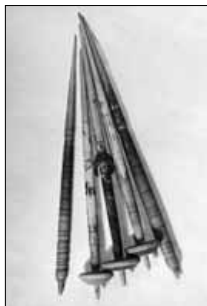
Na kudzeľ priviazali kloćok kloća a začali prejs. A co bula kudzeľ?

Kudzeľ bula zrobena z dreva. Jedna dluha, okruhla paľica stala dohuri a bula navertana do tľapćistej paľici, co še na ňu šidalo. Na totu dluhu paľicu hore zos šnurkom priviazali kloćok kloća a tak še predlo. Žena kudzeľ položila na šafareň, šedla na tľapćistu paľicu kudzeľi. U pravej rukoj trimala vrecinko a z ľavu ruku po kus z dvoma paľcoma, a to paľcom a ukazovakom,

šulkala z kloča cenku ňitku. Abi ňitka bula hlatka, močila palce zo šlinami. Totu ňitku – predzu navijala na vrecinko.

Kudzel'

Vrecinko

Na motovidle navijali z predzi predzinka. Napredzenu predzu dali do drevene zvarki, co postavili na dvore. Na verch predzi nasipali popeli, zalali z vracu vodu a tak še zvaralo od večara do rana, abi ňitki zbileli.

Predzu vecka povibirali, oplukali u vodze a na pracej lavkoj z drevenim pistom vitrepali, dokedi neišla čista voda. Vecka predzu visušili, našpuřali na špuřaru na fajfi a tak porichtovali na tkaře.

Fajfa (večše v kořariku je fajfa, menře vrecenko)

Praca lavka

Z predzi pred tkaňom nasnovali na drevenej snovadnici a richtovali krosna.

Pist

Snovadnica (na nej vľavo su fajfi)

Nasnovani ňitki – predzu, navili na navijak na krosna. Pres nečelňnice nabrali do barda a tak začali tkac domaci platno – drelich. Z toho drelichu vec šili chlapcom košule, nohavki, oplečka pre ženi, mechi, poňvi, uciraki, stružľaki, plachti na poscil, plachcini.

Na krosnov tkali aj pokrovce. Ludze zo starich šatov narezali das dva centi široki pantľiki a navijali na klubka. Tak sebe richtovali rendi na pokrovce. Dluhi žimni večare preživali vedno zo sušedami z takima robotami. Pokrovce buli mocni a prešumni. Zachovali še až do teraz a furt su vzacni.

Buli to vešeli časi. U žime to bula pre ženi a starši dzivki jedna z roboti, chtoru lubili, bo tam na pradkov še štretli vecej u jednej chiži. Špivaali, tancovali a hutoreli aj šmiški. A kedz prišli kolo polnoci aj parobci, ta to bulo vešelo. Dzivčata aj parobci dachtori, še kolo takich pradkov aj poparovali, našli sebe frajirov, frajirki. Odprevadzali še domu. A na druhi dzeň už lem tak hutoreli, chtori parobok, chtoru dzivku poprovadzil a na mosciku pred kapuru z ňu stal. Dachtorim še počescilo, že še pobrali a založili sebe rodzinu. Buli to tedi pre ludzi najšumňejši časi. Škoda, že na ňich lem spominame.

Jak še bližilo gu kračunoj, u našim valale bul zachovani zvik ***chodzeňe z obrazkom Svatej Rodzini***. To še začalo dzevec dñi pred kračunom. Neľem z jednim obrazkom še chodzilo, ale po vecej ulicov. Dopredku še dohodľi, dze ľudze prijmu obrazok do svojho obisca. Dva ženi ňešli obrazok a u chiži už ňedzeli ľudze na lavkov, stolkov, co še modľili. U chiži už bulo porichtovani mesto na obrazok. Po dvoch bokov na stoľe buli ňvičniki, u ňich horeľi ňvički. U kvitňikov buli kvitki i čečina. U ňtredku na stoľe bulo mesto na obrazok.

Kedz prišli pred dzvere z obrazkom, zaklopkali na dzevere a povedzeli:

„Prijmece obrazok?“

A toti co buli dnu še opitali:

„Chto klopka tam?“

„Mi dvojo chudobni.“

„Co ja vam dam?“

„Lem nocľah chaterni. Prošime, prošime, z dalekej idzeme žemi.“

„Ja ňeznam vas.“

„Prošime, pušce nas.“

„To ňemože buc.“

„Šak izbov mace dos.“

„Podaromna je vaša reč, ňit mesta, idzce het!“

Po kratkim čaše zaš klopkažu a zdnuka še zaš pitaju:

„Chto je zaš tam?“

„Muž s choru manželku.“

„Och, to je klam!“

*„O, majce sucit z ňu, odplatu Boh da vam zato.
Bizovňe ňebo, kec ňe, zlato.“*

„Co nás po tim?“

„Naj žehna Pan vaš dom.“

„Co z toho mam?“

„Šak Boh dal šicko vam.“

„Povedzeļi me, mesta ňit!“

Klopkažu treci raz a zdnuka hutora:

„Či sce zaš tu?“

*„Pre Boha, majce šerco! Pre žobrotu, pre šerco
terpiace. Matka noši novi život, zmilujce še, čeka porod.“*

„To ňe, to ňe!“

„Ja z robotu splacim to.“

„Doparoma, ňit roboti, mesta ňit pre žobroti.“

Klopkažu štavrti raz a z dnuka hutora:

„Ňeburce me!“

„Ňehceme už prošic.“

„Nechajce me!“

„Lem račce poradzic, dze pre Sina Boha jesto, v mesce dajaki skromni mesto?“

„Tam maštał dam.“

„Jedna z veło ran!“

„Žobrač paradnu chižu chce!“

„Lem pre Božske šerco.“

„Nevibiraj žobracki hojs, pre vas budze aj maštał dojs!“

Tedi už otvorili dzvere a obrazok prijali. Položili ho do štedku na stul a pomodlili še radostni ružeńec:

1. Chtoroho ši Panna z Ducha svatoho počala.
2. Chtoroho ši Panna pri navšćeve Alžbeti v živoce nošila.
3. Chtoroho ši Panna u Betleheme porodzila.
4. Chtoroho ši Panna u chrame obetovala.
5. Chtoroho ši Panna u chrame našla.

Zašpivali a išli domu. Obrazok ostal až do druhoho večara u tej rodzińe. Na druhi večar zaš obrazok užali a išli z nim do dalšoho domu. Tak še opakovalo do švetooho večara. Pred polnočnu omšu obrazok něšli do koscela, dze ho položili na bočni ovtar.

Tot dzeň, na šveti večar bul pust. Nejedlo še. Chto vitrimal, ľem vodi še napil, abo ľem suchoho chľeba prekušil. Čekalo še na šchedrovečernu večeru.

Poobedze še varila kislá kapusta bez mesa, aňi kolbasa ňebula. Ľem zapražili kapustu z cibulku a dali do ňej sušeni kozare. Napekli bobalki z makom abo kapustu, či zo sirom. Vipražili ribi aj z bandurkovim šalatom. Večar o šestej bula večera.

Pred večeru do chiži gazda priňis slami, stul okolo nožkov obtočil s lanckom. Gazdiňa na stul pod partok dala drobni peňeži, zarno, šošovicu abi šickoho bulo hojňe.

Dze bula u dome dzivka na oddavaňe, ta mušela zamis chižu a šmece viňesla na drahu. Čekala odkí pes zahavka, bo odtam dostaňe muža.

Pred večeru do lavora naľali vodu, nametaľi tam drobni peneži a tak še u tej vodze šicki omili. Gazda odňis pred večeru dobitku jejs, abi každi bul u tot večar siti. A tak začali večerac. Kolo stola bul furt jeden taňir navecej, kedz bi prišol dajaki pocestni. Bo každoho trebalo prijac. Pred večeru zapaliľi hromňičnu švičku, pomodľili še a večeru začali tak, že mac z medom zrobila križik na čolo šickim, co buli okolo stola, abi buli dobri a sladki jak med.

Vec začali jejs oplatki s medom a zubkom cesku.

A tak še jedli bobalki s makom a kapustu. Po tim sušeni podbiti šlivki. Nakonec riba zo šalatom. (to lem pošledni das 30 roki).

Šicko jedžene bulo od začatku položeni na stole, abi ničto od stola cez večeru ñeodchodzil. Tañire a šicka sudzina še poskladala a položila pod stul. Tot večar še sudzina ñeomivala, až na druhi dzeñ sudzinu omili.

Po večeri chodzili koledñici, dachtori aj s hvizdu. Ale aj betlehemci – gubove. Prišli pod oblak, zadurkali a povedzeli: „Pañi hospodari, dace še nam povešelič?“, a gazda povedzel: „Dame, dame, vešelce še.“ I začali špivac koledu: Kedi jasna hvizda z ñeba vichodila... Aj vinšovali.

*Vinčujem, vinčujem na to Boži narodžeñe,
aby sce mali od Boha milojs,
od sušedi prijaznojs
z lesa pilnojs
z pola živnojs
abi sce chodzili pomedži stožočki
jak jasni mešačok pomedži hvizdočki.
Abi še vam ñešli kuročki, husočki, puľočki
abi še vam požeñili chlapci a pooddavalì dzivočki
to vam Bože daj!*

*A ja mali vinčovačik
vinčujem vam za kolačik
a kedz mace, ta mi dajce,
dluho me tu netrimajce.*

*Aj ja vam vinčujem,
ale za pecom kolačok čujem,
pod stolom poplanok mali
a do ruki bi sce mi mohli dac
darunok dajaki.*

Za to dostali jabluka, orechi a u bohatsich jim dali aj dajaki korunki. Chodzili aj gubove. Bulo to vešelo. Dzeci še po slame korbuľali, špivali vešelili še.

Pred polnocu ľudze išli na polnočnu omšu, abi tak šicki vedno privitali maloho Ježiška.

Záver

Dočítali sme ostatní riadki. Každí z toho ma inakší dumki. Mi znamo, švet idze furt dopredu, mesto ľudzov pomali šicko budu robic stroje, ale majme na pameci, že človek furt ostaňe človekom zo šercom u ceľe.

Zo šercom, co ľubi, odpušča, miluje a chce žic medzi ľudzmi u laske a Božim pokoju. Majme čas na šicko, abi ničto ňemušel povedzec, že svuj život prežil prazni, sam, bez ľudzi.

Slovník pavlovského nářečia

„A“

ambrela	- dáždnik
agdža magdža	- zmiešanina jedla
arendovac	- bývať na priváte
anginet	- sypkovina
ancuk	- pánsky oblek
and'a	- švagriná
arešt	- vezenie
and'el	- anjel

„B“

borsuk	- jazvec
brotvanka	- plech na pečenie
brovza	- sóda bicarbona
brila	- platňa na šporáku
budar	- záchod
bľašanka	- plechovka
bugilar	- peňaženka
bižalma	- dula
bujak	- býk
britki	- škaredý
bokomparti	- bokombrady
breskiňa	- Broskyňa

broška	- brošňa
bombardáki	- dámske teplé nohavičky
batuch	- bič
biglajz	- žehlička
bigľovac	- žehliť
bizovňe	- isto
bobaľky	- opekance
bardo	- súčasť tkáčskeho stavu
balcina	- sekera
boršouvka	- slanina
boks	- krém na topánky
bambuchi	- neúhľadné
birov	- starosta
bruch	- brucho
beteha	- domáca pálenka
bandurki	- zemiaky
bokanče	- bagandže
brejžle	- strúhanka
bresova hira	- tvrdohlavá
blajvas	- ceruzka
baršoň	- zamat
butilka	- fľaša s pálenkou
bejleš	- kysnutý koláč
bevčutek	- dyňa na opekание
bajbir	- holič

blajvok	- mur. nar. na meranie kolmosti
buľkev	- bambus
beštia	- vypočítava žena
baršoňka	- zamatová stužka
biste	- pokyn pre kone v ľavo
barz	- veľmi
barabizňa	- starý schátraný dom
buntoši	- budí
borses	- alpa
ja bim	- by som
barišňa	- silnejšia žena
borovki	- čučoriedky
buďogovi	- detské teplé spodné prádlo
bajusi	- fúzy
bendov	- brucho
butor	- nábytok
bundati	- zarastený
bridota	- špina
brudni	- špinavý
bic olej	- lisovať semená slnečnice
brizga	- strieka
bachter	- oznamovač správ - bubeník
brička	- dvojkoľosový koč
bekiveľne	- lenivo

bagov	- tabakové guľky
balogaš	- ľavák
badogar	- klampiar
birki	- bahniatka
bobki	- guľky
banti	- drevené sedielko
balamuta	- nepríjemná záležitosť
bľuva	- vracia
brenčok	- zvonček
bočkore	- handrové obutie
budzbanok	- zimozelen
banda	- skupina
bocok	- bocian
bronz	- striebrenka
bejtabela	- veľká kabelka
bači	- ujo
bačka	- malý súdok
bisahi	- natiahnutý odev
barančok	- baranček
beštejla	- prefíkaná
bliskaci	- lesklý
bridzic še	- hnusiť sa
blašená	- plechová
bľašanka	- plechovka
bunkov	- ťažký

beľmo	- šedý zákal
bombuľa	- guľa vianočná
bajbir	- holič
bingov	- veľký kus
bilok	- bielok
bric	- špina
bul'kac	- vriet'
bili meso	- kuracie prsia
bliščaci	- lesklý
bocok	- bocian
birovac	- vládať

„C“

ciberej	- kvasený nápoj z uhoriek
cukerľik	- cukrík
cvajdekoš	- chudý, slabý chlap
cma	- tma
celňa krava	- pripustená
cverna	- nit
cuk	- prievan
cuker	- cukor
cicka	- prsník
cimbora	- kamarát
colštok	- drevený meter
cundri	- obnosené šaty

cireň	- trň
cimet	- škorica
capok	- krosienka na pílenie dreva
cifrovac	- tancovať
cibuch	- osemený výrastok cibule
cepi	- drevené náradie na mlátenie zrna
ceperka	- teraz
ciceli	- veľké prsia
cingar	- chudý
coška	- čosi
cadzic	- cediť
cali	- celý
ceľe	- teľa
cesnok	- cesnak
cic	- tiecť
ciskac	- tlačiť
cmurka	- srká

„Č“

čungav	- žuvačka
čarni	- čierny
čverčok	- škrečok
čvirka	- pľuje
čeregi	- pečivo vyprážené v oleji

čarňidžgi	- černica
čušpajz	- fazuľový prívarok
čer kac	- štrngať
čengetovac	- zvonit'
čutki	- kukuričné šulky
čengev	- zvonec
čokor	- svadobná kytica
čemer	- opar
čachrovac	- skúšať
čurkom	- rýchle tečúca voda
čortovo rebra	- papradie
čampavi	- ťahá za sebou nohy
čidlo	- meradlo
čer kotka	- hrkalka
čeripki	- úlomky skla
ča	- pokyn pre kravy, vľavo
čački mački	- prehnane vyparádené
čeľadz	- rodina
čamkaš	- je s otvorenými ústami
čutorka	- kefka na holenie
čolnok	- náradie pri tkaní
čečko čeče	- ozdoba
čurbes	- veselica
čvirknuc	- odpluť
čer knuc	- štrgnúť

čirac	- naberat'
čiscic	- čistiť
čekac	- čakať

„D“

dinerka	- nádoba
drabina	- rebrík
drelich	- domáce tkaná plátno
draperija	- záves
duhel	- podstienka
dugov	- zátka do fľaše
durka	- búcha
drišľak	- cedidlo
druk	- oje
dolok	- jama na uskladnenie zeleniny
dujto	- zapaľovač
davjanka	- kuchynské ručné náradie na pečenie, varených zemiakov
dechtir	- likvidácia uhynutých zvierat
denka	- drevené uzávery súdu
drična	- urastená
dekung	- ukryt
drik	- rieka

duboni	- dupoce
dozvolíc	- dovoliť
draha	- cesta
driľal	- tlačil
driľmal	- driemal
durbak	- hlúpi
driľak	- mocný chlap
delinka	- druh šatky
durna	- sprostá
dohan	- tabak
drdol	- zopnuté vlasy
dach	- strecha
droždže	- droždie
driľmac	- spať

„Dz“

dziňa	- dyňa
dzeň	- deň
dziňanka	- tekvicová polievka
dzira	- diera
dzirkovac	- madeirovať
dzvun	- zvon
dziravi	- deravý
dzirava varecha	- cedník
dzivče	- dievča

dzvonik	- kostolník
dzeže	- kdeže
dzeby	- kdeže by
džeška	- kdesi
džešec	- desať
dzirki	- dierky
dzeka	- vôľa

„Dž“

džabolašni	- veľmi nahnevany
džveredlo	- zrkadlo
džamola	- zmiešanina jedla
džubal	- pichal

„E“

eroplan	- lietadlo
engedovac	- darovať obetovať

„F“

findža	- hrnček
firhangi	- záclony
firt	- stravec
fodroš	- široká spodná sukňa
fudament	- základy domu
fusekl'e	- ponožky

firštok	- zárubňa
frasovka	- nadávka
fajta	- rodina
fileri	- haliere
futra	- drevený priestor medzi dverami
futro	- podšívka
feršlog	- drevená nádoba na zrno
falatok	- kúsok
furtanka	- vrtuľa, veterník
frajcimirka	- fiflena
fiakroš	- človek čo všetko prinesie
fartuch	- zástera
furov	- nebožiec
fejša	- sekera
fertaľ	- štvrť hodiny
funduš	- stavebný pozemok
fľašočka	- fľaštička
filce	- filcové čižmi
fajfa	- cievka
frištik	- raňajky
filar	- pilier
fertik	- ukončená práca
fijovka	- zásuvka
familija	- rodina

fest	- silno
feleľuje	- sľubi
fejdelemka	- paradnica
filagovria	- vysoký kopec, hlboká jama
fajňe	- dobre

„G“

gambi	- pery
griz	- detská krupica
geročok	- kabátik
gombinejt	- kombinačka
gače	- pánske spodky, nohavičky
glanc papier	- brusný papier
gambata	- majúca plňšie pery
griflik	- uhlík na písanie
gerok	- zimný kabát
gumaki	- gumové čižmy
gembec	- žalúdok
gombička	- gombík
garadiče	- schody
gargala	- krhla
gnut	- knôt
girdžavi	- nerovný, hrboľatý
govrej	- hrdina
guta	- nepríjemná situácia

gubo	- postava vo vianočnom čase (betlehemci)
gubaňa	- krátky kožuch z barana
gombovce	- gulky zo zemiakového cesta plnené lekvárom
grati	- riady
gejma	- neschopná, lenivá
ganok	- podstienok so stlporadím
garafia	- karafiát
gingi	- chrbát
gejpis	- strojník
galimatia	- tma, vrma, čosi neprehľadné
grajcare	- peniaze
gagor	- hrdlo
geršle	- jačmenné krupy
gondzik	- malý kúsok

„H“

hering	- haring
harčok	- hrniec
hrebenok	- hrebeň
hičkoše	- stupačky
hreda	- hranol
holubki	- plnená kapusta
holopojtoš	- chudobný človek

harnadľe	- ihlice do vlasov
hokerľik	- stolička bez operadla
haľere	- haliere
hordov	- sud
hvujs	- klinec
hrižaca dziňa	- červený melón
hradzka	- hlavná cesta
hatlas	- satén
herčok	- škrečok
harakaľ	- dateľ
havka	- breše
hevka	- tu
hevta	- ona
hudaci	- hudobníci
hodzina	- hodina
hačnik	- šnurka
horga	- háček na ryby, rybársky prút
henteš	- mäsiar
hačur	- mladý kôň
harapaš	- málo, trošku
hurki	- črevá
hače	- žriebätko
herteľemňe	- veľmi rýchlo
hosumntragi	- traki
hnadi	- minule

huľukac	- kričať
horekovac	- nadávať
huhňava	- nerozumne hovoriaca
hubertus	- zelený, dlhý, vlnený kabát
haras	- vlna
haraska	- veľká vlnená zelená šatka
hadzanka	- drevený nástroj na hladenie konopí
hajov	- čln
hošta	- pokyn pre kone vpravo
hatlaska	- saténová šatka
hundri	- staré šaty
Hišpartia	- spoločnosť mladých ľudí
holombikanka	- hojdačka
holombikac	- hojdať
het	- preč
hvizda	- hviezda

„CH“

chustočka	- šatka
chrame	- kríva
chmuravy	- zamračený
chavka	- zíva
chľebovka	- utierka
chmari	- mraky

chašen	- osoh
chiža	- izba, dom
chemodroga	- drogéria
chajda	- starý zanedbaný domček
chitvani	- obnosený
choľem	- aspoň
charč	- krč
charki	- hlieny
charknuc	- odpluť
chustka	- veľká vlnená šatka
chtoška	- ktosi
charkota	- hrkoce
chlop	- chlap
chlib	- chlieb
chrin	- chren

„I“

išče	- ešte
inšak	- inak
icik	- detská skákavá hra (škôlka)
icikuje	- vyhovára sa

„J“

jarec	- jačmeň
jalovka	- jalovica

juška	- šťava
jalova	- neplodná
jabluko	- jablko
jejs	- jest'
jarčok na oku	- opuchnuté viečko
jarok	- potok
jarmarok	- jarmok, trhovisko
jubka	- blúzka na prsiach nariasená
jucha	- odvar z cestovín
jačureň	- jazdiareň
jager	- poľovník
jagbač	- asi
jarda	- cesta

„K“

kataster	- plošná miera
križalki	- hlávky kapusty na kyslo v sude
kandalov	- malá piecka
korčak	- pouzdro na oslu pri kosení
kecka	- klieťka
krucica	- krtko
kulík	- krátky flaušový kabát
kurastra	- prevarené prvé mlieko po otelení kravy

kazajka	- vesta
kepeň	- plášť
kumotra	- kmotra
kumoter	- kmotor
kotri/a	- ktorý/á
kukovka	- kukučka
kalouta	- kolotoč
kaminkovi	- tyrkysový
koštival	- kostihoj
kisasoňka	- jasmín
kejhak	- krivý nos
kančov	- krčah zo skla
klapačka	- protéza na zuby
kosmački	- egreše
komejdiaš	- cirkusant
kloče	- vlákna z konopí
kepkuje	- vysmieva sa
koľenkovac	- kolejačky
klije	- kľičky
kromka	- začiatok chleba
kramkasa	- preplatená poisťovňou
karagula	- krivá palica, barla
kocibi	- dlhé nohy
korbulac	- kotúľať
kavej	- káva

kminok	- rasca
kračun	- Vianoce
kantočka	- nádoba
krev	- krv
kočeňina	- huspenina
koršov	- sklenená opletená nádoba na víno
kvitki	- kvety
kurka	- sliepka
kapura	- brána
kľipajki	- mihalnice
kocinok	- drevená ohradka v chliebe na uloženia sena
kikľa	- krátky pánsky kabátik
kundžerava	- kučeravá
kabati	- sukne
karsejk	- stolička s operadlom
koperdeka	- hrubšia vzorovana prikrývka na posteľ
kačaci pist	- vlnovitý drevený výrobok na hladenie šiat
kobuľanki	- konské výkaly
kraveňaki	- kravské výkaly
kreple	- šišky
korkački	- topánky, sandále

košarka	- košík
košarik	- malý košík
kormañ	- volant
kasna	- komoda
kablík poľa	- 40 árov poľa
kuski	- oškvarky
kuciki	- kúty v izbe
kucik	- boľavý kútik úst
karperec	- náramek
kuvikal	- jojkal
kerta	- záhrada
kapoveň	- cigánska osada
kedz	- keď
keľo	- koľko
kopiňe	- zemiaková vňať
kľuva	- bolestivo trhá
kišbirov	- zástupca starostu
kuršmit	- zverolekár
kornas	- samec svini domácej
kozare	- huby
keľčik	- výdavek
kajstron	- kastról
kopertka	- obálka
kutač	- kovový výrobok na uhlie
kľamka	- kľučka

komus	- margarín
kiflík	- rohlík
kudzeľ	- kudeľ
kovmaš	- kolomáž
komašňa	- kar
kľambra	- papuľa
korec	- objemové meradlo zrnovín
kvitník	- váza na kvety
krošeňka	- drevený stojan na pílenie dreva
keruľa	- zátačka
kobilka	- taška z domáceho plátna
kablík	- chemlon
ketušac	- vráť
kočerha	- drevené náradie na vyťahovanie uhlia z pece
kalamar	- fľaštička na atrament
kociba	- choduľa
kudzeľ	- kudeľ
kačur	- káčer
kapurkova	- pohárik na rozlúčku

„L“

lavočka	- lavička
lovger	- neporiadok

loška	- lyžica
ladička	- krabička
lancok	- retiazka
lukuš	- auto
lada	- truhla
lejmas	- nerozumný
lada mučna	- uložný prostor na múku
lincik	- špekulant
lovga	- neutesnená, voľná
lakomic še	- mať chuť na niečo
ložička	- lyžička
lopovka	- hlava

„L“

lečky	- fľačky
lepša	- lepšia
lovra	- zlé víno
lenča	- šošovica
literi	- písmená
livik	- lievik
lušta	- žena so zlou povestou
luľaj	- spinkaj
liška	- lieska
ligac	- hltac
ledvo neše	- nevládze niešť

ľiptovka - motýľ

„M“

- mešterna hreda - nosný tram v dreveniciach
- mongomerak - ľahký plášť
- maľčniky - zemiakové placky
- mašinka - šijací stroj
- migrifič - pobehaj
- mutatovi - ručičky na hodinách
- moždov - nádoba na umývanie riadu
- mucic - vyrábať maslo
- mučns lada - drevená skriňa s príklopom
- mačanka - omáčka
- marchev - mrkva
- modžgi - slnečnicové semienka
- mašena - šporák
- mechi - vrecá
- moršča še - mračia sa
- mutelka - drevené náradie na rozšľahanie zátrepky
- marvaň - malá guľka
- maľej - placka z kukuřičného cesta
- mlacačka - stroj na mlátenie zrna
- mantel' - vojenský plášť, pelerína
- meržena - protivná

mačni mak	- nič
mašľa	- kravata, stužka do vlasov pre dievčatá
maširuje	- rukuje
motovidlo	- náradie na motanie upradených nití
motok	- kľbko
murvanka	- mravec
mergešna	- trucovitá
medovňik	- zákusok
medžitim	- medzitým
mechki	- mäkký
mľinok	- mlynček
merkovac	- dávať pozor

„N“

napraforgov	- slnečnica, splašený
nuž	- nôž
nečelnice	- súčasť tkačského stavu
nozdrí	- nosové otvory
nebiruje	- nevládze
nevalovšni	- neschopný
nalpa	- opica
nadplavena	- opuchnutá tvár
ňemogavi	- nezručný

nená	- teta
ňedujdala	- ťažkopadná
napasna	- nastojčivá
ňezdobački	- nečakane, prekvapivo
ňespodzivaňe	- znenazdajky
ňeengeduje	- nedaruje
nasorbac še	- napiť sa
ňespiram ci	- doprajem ti
ňesanovac	- neľutovať
ňezgrabni	- nezručný
ňezurdzilo še	- nezrazilo sa
ňepochopilo še	- neprihorelo
nožnički	- nožnice
ňevalovšni	- nesúci, vynosený
naisce	- naozaj

„O“

oberva	- obočie
obertus	- dlhý vlnený plášť
oplečko	- košielka spodná z domáceho plátna
obid	- obed
odohrac	- zohriať kuslé mlieko na tvaroh
ondolovac	- natáčať vlasy

orvošak	- liek
oznojeni	- spotený
onučka	- látka na nohy namiesto ponožky
obisce	- domov
ošarpani	- zničený
opresnok	- kukuričný koláč
otarapal	- oženil sa
ohreblo	- kovový kartáč na česanie dobytky
osiski	- zničené vlasy
otrubi	- šrot
oľe	- buď taká dobrá/ý
obrok	- krmivo pre kone
oblešna	- zaliečavá
omurcani	- špinavý
omovsnuti	- omámený
otrošiny	- omrvinky
otvirac	- otvárať
odkapkuje	- odkvapkáva
odohrati syr	- tvaroh

„P“

pokrivka	- pokrievka
partok	- obrus

popriga	- paprika
pachňačka	- voňavka
pečaci	- horúci
petruška	- petržlen
priče	- nohavice rozšírené od kolena hore
parobok	- mládenec
paklík	- balík
puclava	- neučesaná
pestraki	- pehy
pestrakovitá	- pehavá
pirko	- pierko, pero
pantlíki	- stuhy
pajtaški	- kamarátky
puľak	- moriak
puľka	- morka
puškov prach	- výbušný, nevie sa ovládať
povča	- nadávka
pavučajka	- mihalnica
palačintovka	- panvica
paradički	- paradajky
pejc	- päť
pic	- piť, piecť
pitni	- taký istý, rovnaký
pokrovec	- koberec

povňina	- plnka
pokvaskoviti	- kyselkavý
pokrutki	- obličky
peňišče	- tráva
perscenok	- prsteň
plachtovka	- malá plachta na vankúš
periňanka	- poťah na perinu
posni	- nepomastený
paplanovka	- poťah na paplón
plachcina	- noša z domáceho plátna
ooňva	- placha na sušenie obilia
pľeven	- stodola
prilazok	- diera v plote
pijovki	- pijavice
pancaki	- črevá
papľuha	- neporiadna, špinavá žena
perš	- prsník
pirščik	- vyrážka
priklet	- vstupná miestnosť v dome
prična	- drevené ležadlo
porobeno	- počarované
pukeľ	- hrb
puporok	- žalúdok
poschod	- poschodový dom
prespanka	- slobodná matka

položnica	- šestonedielka
poškrobok	- malý, drobný človek
posciľ	- posteľ
parfin	- voňavka
pariťa	- gumipuška
poskok	- vysluhujúci
pirati	- lítkové cesto
pipka	- fajka
pľeban	- farár
pujd	- pôjd
peňiščovka	- muškát
pošpocic še	- potknúť sa
pokorbuľac	- zguľať, poguľať
pire	- perie
pust	- pôst
podrosnul	- vyrástol
premic	- preplachnúť
preteringovac še	- ísť nadarmo
podimstovac	- podusiť
podrindac	- potancovať
pitna toto	- tá istá
pendzľik	- štetec
perdnuc	- prdnúť
pestucha	- päšť
pučic še	- tlačíť von

pučic šľivki	- odkôstkovat'
povoľna	- ľahko ovplyvniteľná
podzec še	- kam pôjdem
pavus	- dlhá drevená tyč
pervej	- pred chľou
perši	- prvý
pist	- piest
putrik	- nočník
patika	- lekárň
povojnik	- stuha na viazanie perinky pre bábätká
perecok	- pracňa, praclík
primknuc	- zamknúť a kľúč nechať vo dverách
pľuta	- nečas
prec	- lis na hrozno
pšuric	- to nie je pravda
posuch	- vyschnutý upečený kysnutý koláč
paskuda	- nepekná
pruk	- pokyn na kravu vpravo
paripa	- pekný kôň
potulka še	- poneviera sa
pincir	- čašník
pakšamenti	- rôzne veci

parsuna	- tvar, obličaj
pelech	- miesto pre oddych
pelechati	- strapatý
preplic	- preplieť
prichodži	- z inej dediny (mesta)
perelovac	- hádať sa
pribranoš	- doobliekaný
pečatka	- pečiatka
puďla	- strapatá
paľem	- pozri
popať	- pozri
prehorečne	- preúkrutne
piskata	- papuľnatá
pripovitka	- rozprávka
perténa	- povýšenecká
podboj	- obruba na šatách
piposar	- časť fajky, ktorou prechádza dym
pincir	- vreckový nôž
palanki	- plot z dosák
pešník	- chodník
podcicnik	- podprsienka
pomost	- podlaha v chlieve
prečik	- napriek tomu
pisanka	- kraslica, zošit

prepitujem	- s prepáčením
podolok	- spodná úzka spodnička
peršičky	- horná časť prestrihnutých šiat nad prsia
pribok	- zadná časť stodoly
pergac miš	- netopier
pečinka	- pečeň
pokiľ	- pokiaľ
pruch	- kila
pluta	- voda na ceste
pošmišic	- nezdarne urobiť
paroľa	- pár (chlap a žena) do parolí idu
piposar	- chudý, tenký
pachňe	- vonia
pečarky	- šampiňóny
pondola	- spodná časť sukne
pripinka	- sponka

„R“

rachovac	- počítať
reseľov	- struhadlo
rosul	- rosol
renda	- handra
riska	- rezeň

rozvalka	- valček na cestu
rat	- prázdna duša na kolese
rihac	- kašľať
rihlic	- silno kašľať
rajbačka	- pomôcka pri ručnom praní
rajbac	- prať
riskaša	- ryža
radijov	- rádia
ringišpil	- kolotoč
ruždze	- tenšie konáre
ratota	- praženica
riňovka	- odkvap
rapčanka	- rapkáč
rozčegnuc	- rozťahnuť, rozštiepiť
rusadľe	- Turíce
raďa	- jemný dážďik za jasotu slnka
rečica	- veľké sito na osievanie
rebriňák	- gazdovský voz
rontofik	- repík
ravasna	- protivna, tvrdohlavá
repetuje	- veľa rozpráva
rendeľovac	- usmerňovať
rigel'	- výsuvný zámok na dvere
rešedkavi	- nehladký, tvrdý
rozbatoric	- prebrať sa

rozdavic	- rozdrviť
rozmarija	- rozmarín
rozohnac	- rozvalkať cestu
rumenec	- rumanček
retkev	- redkvička

„S“

sudzina	- riad
skura	- koža
smačni	- chutný
spričná	- tvrdohlavá
stružlak	- matrac vypchatý slamou
stolok	- stolička
smoli	- hlien
silonki	- silonové pančuchy
sumeňe	- svedomie
smušky	- čiary
sklep	- obchod
silka	- nádoba na mlieko
scereň	- trčiace stebľa pokoseného obilia
sotana	- nepríjemná
snop	- zväzok slamy v tvare kvádra
stožočok	- snopy obilia v tvare kríža
soľanka	- solnička

stolovka	- zásuvka
sužovac	- trápiť sa
sparhonic	- rýchle nachstať
spodnička	- suknička pod šaty
svojina	- príbuzní
skľubačeni	- skrčený
sanovac	- ľutovac
sprijatočic	- dať ich spolu
sersan	- náradie
siranka	- mrvenička
sarňa	- srna
scehno	- stehno
scichľi	- stihli
skľinčina	- črepy
skubac	- šklbať
skureni	- kožený
straško	- strašiak
stromik	- stromček
sokačka	- kuchárka
studzeň	- studňa
smačni	- chutný
stidnuc	- stuhnúť

„Š“

šor - rad

šerp	- srp
šudov	- tlstý
škapuľar	- prívesok
štrechavi	- strapatý
šovgor	- švagor
šovki	- kyslá tráva
špric	- nástroj na zdobenie pečiva
šomre	- rozpráva pre seba
šifa	- loď
šindel'	- drvená krytina na dom
štempel'	- známka
šaltovna	- štíhlej, peknej postavy
šuchori	- suší
šulkoše	- šúlance
štrandžok	- povraz
štrang	- lano
šving	- pracovné tempo
šarhaňov	- tyč na bicykli
štachitki	- drevený plot
šomuľki	- malé kapustné hlávky
šeregľe	- drevený nosič na hnoj
šovdra	- šunka
šľamovac	- čistiť črevá
šalamacha	- pobláznený
ščazla	- stratila sa

ščambľa	- malý tenký kus drevka
šuňaš	- močeš sa
škucirka	- voňavý kvet na strome
švička	- svieca
štamperľik	- malý pohárik na alkohol
šumna	- pekná
šutemeň	- zákusok
ščiro	- štedro
šveto	- sviatok
štur	- vopchaj
šparhet	- šporák
štrimfle	- ponožky
šmerdzi	- smrdí, zapácha
štrunga	- medzera medzi prednými zubami
švertovka	- objemné meradlo zrnovín
šečkareň	- nástroj na sekanie sena
šidlo	- náradie na prepichovanie dierok
šuster	- opravár obuvi
šajt	- tlačienka
šajtka	- kus dreva
šifoner	- skriňa
šafareň	- drevená lavica s úložným priestorom

štrunga	- medzera medzi prednými a hornými zubami
šaňec	- priekopa
šurc	- zástera
štrumpadľa	- gumový krúžok na pančuchy
štukator	- strop
šverboritki	- šípky
šiňak	- keramická nádoba na mlieko, krčah
švablíki	- zápalky
šmikňa	- dielňa
šamerľik	- nízka stolička bez operadla
špulka	- cievka
špuľar	- zariadenie na navíjanej niti na cievky
ščetka	- štetec
šmaľec	- domáca masť
šator	- stan
šatrik	- stánok
šlajer	- závoj
šarkantov	- pobehaj
škindac	- podskok na jednej nohe
šmirgeľ	- brusný papier
štacion	- železničná stanica
šerblík	- nočník

šmetnička - smeták

T“

truman	- nechápavý človek
trački	- strapce
tepša	- plech na pečenie
tepšičky	- formičky na zákusky
tinta	- atrament
tabla	- doska na cesto
trisc	- bambus
triski	- tenké drevo na oheň
toalet	- kus nábytku so zrkadlom
tibetka	- šatka so vzorom
trimac	- držať
trembucki	- kotrmelec
trandavaja	- rozhlas pojazdný
trajfus	- trojnožka na varenie vonku
tejka	- zošit
teľi	- taký
tevtiš	- hrázda
torsla še	- mykla sa
tej	- čaj
tirchi	- strapaté vlasy
taľiga	- dvojkoľosový vozík
truba	- rozhlas

tchur	- tchor
tureň	- veža
tortovka	- sklenený podnos na tortu s rukoväťou
tov	- močiar
telek	- časť poľa
tamac	- tadiaľto
talovzovac	- dozber úrody
tuča	- búrka
trucic	- hodiť
takoj	- hneď
taľijan	- talian, hlupák
tarka	- trnka
teľo	- toľko
tengerica	- kukurica

„U“

ucirak	- uterák
ucirac	- utierať
udľuš	- pozdlž
uďan	- sľúbené ale nesplnené
uľeže	- nečakane príde
ukrochmalic	- rýchle nachystať
učeži	- tehotná
uši	- vši

udimstovac	- udusiť
ulap	- chyt'ť
„V“	
verchňi	- vrchný
vecka	- potom
verch	- vrch
vigan	- dámske šaty
viondolovac	- vykonať onduláciu
vizitka	- blúzka
valov	- betónová nádoba na vodu pre dobytok
valačka	- malé koryto
varštak	- ponk
verščok	- vrchnák
vrecinko	- vreteno
vežla	- vzala
večureň	- poobedňajšia pobožnosť
vaservaha	- vodováha
vicifrovac	- vyparadiť
valki	- nepálené hlinené tehly
valok	- pruh pokoseného sena
volki nevolki	- chce sa ti, nechce sa ti, musíš
virkolap	- človek predpovedajúci zlé udalosti

večurki	- večerné posedenia
vakacini	- prázdniny
vraž	- čarodej
višćirila oči	- zagúľala očami
virgac	- podskakovať
vihovtani	- opotrebovaný
vilaj	- vyhreš
vašpor	- prášok na čistenie piecky
vrecinko	- vreteno
vivalic jazik	- vyplaziť jazyk
vaľuch	- lenivý
viňičky	- ríbezle
vešeľe	- svadba
vimišic	- vymiesiť
večša	- väčšia
valovšni	- dobrý, súci
vuz	- voz
vilija	- Štedrý deň

„Ž“

žibalovka	- vreckovka
žurav	- váhadlo na studni
žalejka	- šatka na hlavu
žochtar	- nádoba na dojenie
žovtok	- žltok

žebeň	- vrecko
živan	- zlodej
žandar	- policajt
žebre	- pluzgieriky v ústnej dutine
župa	- domová krytina zo žitnej slamy
žňiva	- žatva
žemper	- dievčenska blúzka
žovti	- žltý
žuc	- žuť
žimni	- studený
žimušni	- zimný

Rôzne viacslovné, viacvýznamové, obrazné
a metaforické výrazy

nehorekuj telo	- nenadávaj
dze še ceperiš	- kde sa pcháš
kedi ňekedi	- pomaly
na orvošak	- na liek
jak u žida	- nedá sa dohodnúť
no ta to sodoma gomora	- dejú sa zle veci
čista mac	- podobá sa na mamu
čisti ocec	- podobá sa na otca
naj še ňepredpoveda	- nech sa to nestane
naj še ňepriklada	- nech sa to nestane
kameňom merajuci	- nech sa to nestane
šlepi oblačok	- zvonka zamurované vnútorné okno, ako vitrína
chpa še šilu bidu	- bezočivý
ňema oči ani hanbi	- bezočivý
ňema oči len dolinky	- bezočivý
u čepcu še narodzil	- šťastlivý
od sebe kraššu ňavidzi	- namyslená
jaki mech, taka plata	- aký on, taká ona
z veľkoho hrimeňa, malo diždžu	- zbytočne veľký rozruch

štirmi z mechom od orechom - nemá nápadníkov
 obecanka hanka, šalenomu radojs - nesplnené sľuby
 ňit chasna ani užitku - nemá význam to robiť
 blišša košuľa, jak zahlavok-bližší príbuzný ako cudzí
 ňebuj še, ľem še treš - niet východiska
 Kamarat, ňe kamarat z čerešni dolu - za každú cenu
 sa to musí poriešiť
 rodzina ňe rodzina z čerešni dolu - za každú cenu sa
 to musí poriešiť
 ňehutori, ľem breše - vadí sa
 plakala, dobre še ňezatracila - veľmi plakala
 plakala do ňemoti - veľmi plakala
 tedi ci vraci, jak še vivraci - nikdy nevráti
 pozdziral glejtu - poškodil kožu
 ja ňežerem slamu - nie som hlúpy
 už spuščla chmuri - mračí sa
 lovger peču - potajme sa schádzajú
 dze ce ňeproša, naj ce čorci ňenoša - nechodť tam,
 kde nie si vítaný
 dostaňe pši gvint - nedostane nič
 hojs do domu, Boh do domu - úcta hostovi
 odpenčila gambi - našpúlila ústa
 ňešedo, ňepadlo - zrazu
 namosurila še - pohnevala sa
 to muši buc durkom, durk - to musí byť hned'

no ta to ravasna	- neposlušná
no ta to kalvaria	- nepríjemná situácia
z nosa še ci kuri	- klame
spratal ju z drahi	- zobral takú, čo ju nikto nechcel
už doňho vozi vadzaju	- starý mládenec
ostal na ocet	- starý mládenec
co teľo icikuješ	- čo vykrúcaš
ňešedlo, ňepadlo	- zrazu
gnut dostaneš	- nič nedostaneš
ňečachruj teľo	- už neskušaj
od rozkošu še psi zbešňivaju	- nevie čo so sebou
ňe jedna bida, ale dva	- veľa nepríjemností
i šalenomu še to stoji	- oplatí sa to
tam kľinec kuju	- tam sa rodia
višlo nazmar	- všetko zničené
bodaj bi ce prička chopila	- bodaj by si zmizla
šlausuj kopita	- stoj v pozore
cerpňe mu u rici	- poriadne sa bojí
na svatoho ležucha	- nikdy
hajdi, dajdi	- kade tade
širom šarom	- široko ďaleko
oľe paťce ľe hev	- pozerajte sem
oľe pocce ľe hev	- poďte sem
ňespodzivani kelčik	- nepredvídané výdavky

ta to šicko na Virave - nič nie je isté
užal na bork - zobral bez peňazí
bez vetra, še ani ľisce ňepohne - bez príčiny nie je
dôsledok
kolo veľa babov aj dzecko umre - veľa ľudí sa nevie
dohodnúť
aj u preoŝatim zarňe še pľeva najdze - všade sa nájde
výnimka
do ňičoho aňi soľi ňetreba - neriešiteľná situácia
chudobnomu aj oči na pecoj viceču - nič nemá aj o to
príde
co še zviši, to mariši - dostane zbitky
vibiješ dzverami, ujdze na oblak - bezočivý
toho koňa biju, co caha - na pracovitého väčšie
nároky, povinnosti
žeľezo za horuca treba kuc - problém treba riešiť
hneď
hoň kočiš koňe, bo ňit z kim hutorec - nevedia sa
dohodnúť
večarši hojs zostava na noc - keď večer prší, bude aj
v noci
ňit chiža bez križa - každý má nejaký
problém
dze Pan Boh, ta i šicki svati - dobre sa darí
kec zdechlo ceľe, naj zdechňe i krava - na dôvažok

Prirovnania

taki jak živi štribro	- neposedný
taka jak barišňa	- tučná
cicho je jak uša pod chrastu	- mlčí
trime še jak pijani plota	- bojí sa, tuho sa drží
dluhy jak Peťova pľevenň	- veľmi dlhý
češki jak Greculov kohut	- ľahký
taki ši jak truman	- nerozumný
hoscina jak u Koromli	- veľká hostina
dluhi jak bisahi	- nadmierne dlhé
tak še haňbi, jak kobula kec	sanky prevraci - nehanbi sa
nohy ma jak kocibi	- veľmi dlhé
lačni jak mľinarova kura	- nie je hladný
lačni, aj klince bi pojit	- veľmi hladný
taki jak ludzi groš	- zvadzajúci na zlo
jak ružovi kvet	- pekná mladá
jak migrifič	- rýchly, svižný
taki jak cvajdekoš	- veľmi ľahký
jak stara draha	- múdry
jak perepuťa	- poplašný -á
jak nadraguľa	- nepohodlná
jak trumtulus	- hlúpy
jak nemjov	- hlúpy
jak kul u ploce	- opustený, sám

jak ľemra	- vychudnutý
parobok jak do rici bobok	- maličký
dzivka jak do rici šľivka	- maličká
šľepi jak ovad	- nevidí dobre
šľepi jak patron	- nevidí dobre
chudobni jak dziravi groš	- veľmi chudobný
taka jak duj viter po poľu	- poplašená
až še mu z kečki pari	- veľmi spotený
jaki majster, taka robota	- šikovný
idze jak kača baba	- kolísavo
šumna jak na rubi ric	- škaredá
jak kebi tam perum uderil	- veľký neporiadok
jak kebi še šicki čorci ženili	- víchrica, silný vietor
taka jak ľelija	- pekná
šmerdzi jak tchur	- veľmi zapácha
taka jak židovka	- veľmi skúpa
patri jak sova	- nechápavo
šedzi jak pečarka	- nevie kedy vstať a odísť
tak še mal jak praše u žice	- veľmi dobre
čeka jak kuňa na diž	- trpezlivo čaká
rozcahnul še jak žaba	- spadol
rozčegnul še jak praše na ľadze	- spadol, rozťahol sa
viši na ňej jak plachcina	- neprimerane veľké oblečenie
zavešila ho sebe na šiju	- vydala sa za neho

viši na nej jak na žobrakoj	- veľké oblečenie
taki toti nohavki jak kebi u vodze stal	- krátke
dlušša sobota jak ňedzeľa	- spod šiat visiaca
	spodnička
žovta jak kači drist	- výrazne žlté
jak taka rajda	- nemá roboty len chodí
taka slaba jak movtova pčola	- oslabená
zrobeno jak na birovschim chripce	- nedokonalá práca
taka jak stelepši	- rozprávajúca nezmysly
taka jak krepľa	- pohodlná
šedzi jak mlada	- sadla na nevhodné
	miesto
taki jak druk	- nešíkovný, neohybný
naduta jak žaba	- nahnevaná
taki jak bi doňno chodzila duša na noc spac	-
	chorľavý, chudý
cobilka mu viši za dverami	- pristaš
coška me tu daco duši	- čo si ma tu niečo tlačí
viščata od vodi	- vymočená od vody
hore hojdom	- horeznačky
polamala kiregi	- polamala zadnú časť
	na topánke
stracil mluvnicu	- prestal rozprávať
taki jak stara draha	- múdry
taki jak krave z piska	- pokrčené

robic ordung	- upratovať
taka jak pertena	- pohodlná
taka jak beštejla	- prefíkaná
taki jak bunkov	- je ťažký
idze jak paripa	- ide vzpriamene
taki jak ceľe, ľem mu ucha	brinkaju - opitý na mol
taki jak grof Ufri	- namyslený

Udržiavanie ľudových tradícií v našej obci

**Posledné staré rovné domy, studne a plevne
v našej obci, svedkovia zabudnutých čias**

Obsah

Príhovor starostky	2
Rok v Pavlovciach nad Uhom	
Život našich predkov v ľudových zvykoch	4
Záver	43
Slovník pavlovského nárečia	44
Rôzne viacslovné, viacvýznamové, obrazné a metaforické výrazy	87
Prirovnania	92
Fotografická príloha	96
Kedz me na daco zapomli	106

Vydal
Obecný úrad v Pavlovciach nad Uhom
pre vnútorné potreby obce
v roku 2014

Zostavovateľ: Kolektív autorov (Našo pavlovski ľudze)
Foto: Archív obecného úradu a internet
Grafická úprava: Mgr. Marcel Lobo
Tlač: Adrián Buraľ - Polygrafia
Neprešlo jazykovou úpravou
Náklad: 500 kusov